

E A S E

Examination of Anomalous Self-Experience

Gjennomgang av hovedstruktur

Domene 1: Kognisjon og bevissthetsstrøm (17 items)

Definisjon: Refererer til den normale *følelsen eller opplevelsen av bevisstheten* som en kontinuerlig, jevn og uhindret strøm av mentale hendelser over tid, og at denne strømmen tilhører ett subjekt og er tilgjengelig (eller gitt) umiddelbart og direkte (introspektivt transparent), på en abstrakt (ikke-romlig) måte. Tanker og følelser skal for eksempel vanligvis ikke oppleves å ha utstrekning, lokalisasjon eller akustisk kvalitet.

Dette domenet omfatter en del *tilsynelatende* alminnelige kognitive forstyrrelser (f.eks. ambivalens og grubling), men EASE beskriver forstyrrelsene i betydelig detalj for å skille dem fra vanlige nevrotiske symptomer.

Noen typiske forstyrrelser (items) fra dette domenet er følgende:

Tankeinterferens, tankepress, tankeblokk, tankeekko, tanke-anonymisering, tanke-perseptualisering, tanke-spatialisering, samt noen fenomener knyttet til oppmerksomhet, hukommelse og språk.

Slike deformeringer av bevissthetsstrømmen vil ganske raskt ramme vedkommendes identitetsopplevelse og selvopplevelse, fordi det er selve infrastrukturen i den løpende indre dialog som forstyrres, - og derfor selvfølgelig også selvrefleksjonen.

Noen pasientsitater

Valg er nesten umulig, jeg må vurdere alle ting fra alle mulige vinkler. Når jeg tenker en tanke, kommer det straks en mot-tanke på den andre siden av hjernen. Meningsløse akutte tanker kan plutselig bryte seg inn i det jeg tenker på. Er det jeg som ser på bildet, eller bildet som ser på meg? Denne dype sorgen er uforståelig, for det er som om det ikke er min sorg. Jeg liksom betrakter min egen sansing, lever den ikke direkte. Det tenkes i meg. Tankene liksom presser på skallen fra innsiden. Tankene føles innkapslet.

Domene 2: Selvbevissthet og primær tilstedeværelse (18 items)

Definisjon: *Primary presence* er et fenomenologisk begrep som refererer til at en normal følelse eller opplevelse av vår eksistens som innebærer følgende: en automatisk og ureflektert (dvs taus, uproblematisk, ubevisst) opplevd tilstedeværelse i seg selv (self-presence, sense of self), og samtidig en følelse av tilstedeværelse i verden (sense of immersion). I våre dagligdagse transaksjoner med verden opplever vi disse som to som uatskillelige abstrakte momenter, gjensidig avhengige og innvevd i hverandre. Intakt *presence* er en forutsetning for at våre tanker, persepsjoner, følelser, smerter osv. blir oss direkte og umiddelbart bevisst *som våre egne*.

To sentrale eksempler (items) i dette domenet er følgende:

Svekket følelse av basic self: dvs en gjennomgripende opplevelse av tomhet og anonymitet, svekket kjerne, identitet og eksistens.

Subtype 1. Childhood onset og 2. Adolescence onset. Se pasientsitatene nedenfor.

Forstyrret 1. person-perspektiv (ipseitet), med beskrivelse av 3 subtyper, med økende grad av patologi og økende fremmedgjøring overfor selvet og opplevelsene:

1) svekket **mineness** (min-het), 2) **fenomenologisk distanse** mellom selvet (den som opplever) og opplevelsene (intens introspektiv selv-monitorering) eller 3) **spatialisering av selvet** (har utstrekning og lokalisasjon). En objektivisering, maksimal fremmedgjøring

Noen pasientsitater

Svekket følelse av basic self: Meg-personen er borte. Noe har revet personligheten ut av meg. Noe inni meg har blitt umenneskelig. Jeg har mistet hele meg. En følelse av total tomhet overvelder meg stadig, som om jeg har sluttet å eksistere. Jeg har ingen indre kjerne. En spøkelsesaktig følelse av å være fra en annen planet, som et ubevegelig vakuum. Jeg har mistet kontakten med meg selv. Jeg skulle gjerne frasagt meg tittelen som menneske.

Forstyrret 1. person-perspektiv: Subtype 1: Det er som om det ikke er jeg som gjør ting. Er det jeg som ser på bildet, eller bildet som ser på meg? Det tenkes i meg. Subtype 2: Jeg betrakter hele tiden min egen opplevelse. Jeg må tenke ut hva jeg skal tenke. Jeg må hele tiden analysere hvor jeg skal være. Subtype 3: Det føles som om jeg'et mitt har flyttet noen centimeter bakover.

(Andre: Verden rundt meg er bare en illusjon. Føler meg ikke virkelig tilstede.)

Disse to eksemplene på *Selvbevissthet og Tilstedeværelse* illustrerer at skalaen omfatter både mindre karakteristiske og mer karakteristiske selvforstyrrelser. En positiv skåring av itemet *svekket følelse av basic self* kan forekomme på bakgrunn av ganske

vage plager med følelse av svak personlig identitet. Det er derfor alltid en risiko for at slike plager skriver seg fra identitetsforstyrrelser som affiserer det (mer overfladiske) narrative selvet, slik som for eksempel i non-spektrum personlighetsforstyrrelser. Derimot er en positiv skåring av itemet *forstyrret 1. person-perspektiv* uttrykk for en mer fundamental og strukturell forstyrrelse av ipseitet og selvbevissthet, mao er dette mer karakteristiske trekk ved spektrumlidelsene.

Domene 3: Kroppslige opplevelser/kroppsbevissthet (9 items)

Definisjon: Refererer til en normal *følelse av psykofysisk enhet* og sammenheng, et normalt samspill mellom kroppen som ikke-romlig subjekt, levd innenfra, og kroppen som et romlig fysisk objekt. Med andre ord, våre kroppslige opplevelser og kroppsbevissthet er verken knyttet til et rent objekt eller et rent subjekt, den er begge deler på samme tid.

Noen eksempler på forstyrrelser (items) i dette domenet:

Morfologisk forandring; såkalte speil-fenomener (dvs uvanlig hyppig eller intens titting i speil, enten fordi de leter etter eller fornemmer forandringer i særlig ansiktet); somatisk depersonalisasjon; psykofysisk misfit; kroppslig desintegrasjon; motorikk-relaterte forstyrrelser osv.

Noen pasientsitater

Ansiktet mitt virker hekseaktig, så jeg liker ikke å se meg selv i speilet, er redd jeg skal få se et satanisk smil. Musklene på halsen min ser merkelig fremtredende ut. Det kjennes som venstre og høyre underarm har byttet plass, og de føles ikke som mine. Det er som om kroppen min ikke henger sammen, at hodet bare er festet til resten. Det føles alltid som om det er en liten mann i hodet mitt, som styrer denne store roboten. Den synlige delen av meg henger ikke sammen med alt det psykiske.

Domene 4: Demarkasjon og transitiveisme (5 items)

Definisjon: Refererer til en normal følelse av grensen mellom seg selv og omverdenen som intakt og ugjennomtrengelig. *Transitiveisme* refererer til en (fordreid) opplevelse av avspaltning og forskyvning av en del av personligheten over på en annen person. I en slik tilstand vil en hvilken som helst opplevelse kjennes som om den oppleves av den andre personen samtidig.

Dette domenet er nært knyttet til domene 2 (selvbevissthet og tilstedeværelse), men er etablert som eget domene på grunn av symptomenes særlig artikulerte klinisk fremtoning. De er vanlige i klinisk praksis med de aller dårligste pasientene.

Noen pasientsitater

I samtaler føles det som om jeg og de andre blandes sammen, og jeg skjønner ikke hvilke tanker eller følelser som kommer fra hvem. Når jeg ser meg i et speil er jeg usikker på hvem som er hvem. Jeg kan ikke stå for nært andre, eller bli tatt på, for det føles som jeg forsvinner eller slutter å eksistere. Jeg føler meg veldig utsatt, i en slags ekkel, passiv stilling, nesten prisgitt verden, på en måte som er umulig å uttrykke. Jeg grubler masse på hvilken mekanisme som egentlig skiller meg fra omverdenen.

Domene 5: Eksistensiell reorientering (8 items)

Definisjon av *endring*: Refererer til en fundamental *følelse av forandring* i ens generelle metafysiske verdensanskuelse (overveiende intellektuelt anliggende) og/eller hierarki av verdier, livsmål og interesser (overveiende et atferdsanliggende). I realiteten er det i dette domenet at den fordreide selvbevisstheten (domene 2) kommer til uttrykk eksistensielt, og/eller i atferd.

Noen pasientsitater

I et selskap virket det som om alt kom fra meg, og alt var avhengig av meg. Nye idèer om overnaturlige mentale fenomener tok gradvis over hele min tenkning og mitt liv. Måtte definere og analysere alt jeg tenkte på. Måtte ha nye begreper på verden og den menneskelige eksistens. Jeg følte at jeg var den eneste ekte legen i hele verden, og at menneskehetens helse var avhengig av meg. En hyppig men flytende følelse av at det bare er det jeg kan se som eksisterer. Jeg lurte ofte på om verden virkelig finnes.